

AREENA-verkoston hallitusohjelmatavoitteet

Ammatillinen koulutus on keskeinen osa Suomen koulutusjärjestelmää, kouluttaen vuosittain noin 350 000 henkilöä. Valtaosa tuntee suurta ammatitilpeyttä, ja on motivoituneita omasta alastaan. Se antaa laaja-alaisesti valmiuksia työelämään, yrittäjyyteen ja jatko-opintoihin. Ammatillinen koulutus - siellä opiskelevat, valmistuneet, työskentelevät ansaitsevat sille kuuluvan arvostuksen nykyistä vahvemmin. Ilman heitä yhteiskunnan rattaat eivät pyörisi.

Kuntataustaiset ammatillisen koulutuksen järjestäjät kattavat koko Suomen vastaten osaltaan sivistyksellisistä oikeuksista kouluttaen koko oppivelvollisten ikäluokan pitäen huolta myös vailla perusasteen jälkeistä koulutusta olevista, uudelleen kouluttautujista sekä osaamistaan täydentävistä aikuisista. Ammatilliselta koulutukselta odotetaan jatkuvasti enemmän ja parempaa tulosta, vaikka samaan aikaan opiskelijat ovat entistä moninai- sempi joukko ja puutteet perustaidoissa kasvaneet.

Ammatillista koulutusta kehitetään jatkuvasti suurilla rakenteellisilla uudistuksilla, kun edellisiäkään ei ole ehditty arvioimaan loppuun. Koulutuksen järjestäjät tarvitsevat työrauhaa ja aikaa sopeutua aiempiin lainsäädännöllisiin muutoksiin.

Areena-verkosto katsoo, ettei seuraavalla hallituskaudella tulisi tehdä suuria lainsäädännöllisiä uudistuksia, mutta kehittää osia vastaamaan toimintaympäristön muutoksiin sekä tunnistaa sen vaikutusta laajemmin eri sektoreilla.

Laadukas ammatillinen koulutus varmistaa osaavan työvoiman

Opiskelijat saavat pääosin laadukasta opetusta riittävästi, mutta on tärkeää pystyä takamaan se kaikkialla Suomessa. Erityisesti oppivelvollisten osalta on tärkeää varmistaa kiinnittyminen opintoihin.

Hyvät opiskeluvalmiudet omaavien opiskelijoiden rinnalla tuen tarpeet ovat lisääntyneet, ja tarvitaan yhä enemmän tukitoimia osaamistavoitteiden saattamiseksi.

Ammatillisen koulutuksen toimintalainsäädännön ja rahoitusjärjestelmän tulee muodostaa jatkossakin kokonaisuus, joka mahdollistaa tila-, laite- ja henkilöstöressurssien käytön joustavasti ja kustannustehokkaasti niin oppivelvollisten kuin aikuisten koulutukseen. Vain näin voidaan osaltaan turvata koulutuksen ja osaavan työvoiman saatavuus eri puolilla maata.

Toimenpiteet

- ✓ Koulutuksen järjestäjillä tulee olla riittävät toiminnalliset ja taloudelliset resurssit vastata yksilöiden ja työelämän osaamistarpeisiin.
- ✓ Ammatillisen koulutuksen rahoitus ja toimintalainsäädäntö pidetään yhtenäisenä kokonaisuutena, eikä jaeta aikuisten ja oppivelvollisten kesken.
- ✓ Selvitetään tarkemmin reformin vaikutuksia opetusjärjestelyihin ja tätä kautta ammatillisen koulutuksen laatuun ja vaikuttavuuteen.
- ✓ Oppivelvollisille täydet opiskelupäivät ja -viikot.

Ammatillisen koulutukseen rooli on keskeinen työllisyyden hoidossa ja elinkeinopolitiikassa

Ammatillisen koulutuksen merkitys on kasvanut, kun TE-palvelut siirtyivät kuntien vastuulle. Ammatillisilla tutkinnoilla varmistetaan ammattikasvatus ja -sivistys, joka mahdollistaa sujuvan siirtymän uuteen työhön ja minimoi työttömyyden keston ja vaikutukset. Noin 80 % ammatillisen tutkinnon suorittaneista jää koulutusalueelle, mikä vahvistaa alueiden osaajapoolia ja vetovoimaa. Suuri osa ammatillisen koulutuksen järjestäjistä toteuttaa myös tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaa.

Nykyinen tutkintojärjestelmä on laaja, kattaen 160 tutkintoa. Perustutkintoja on tällä hetkellä 42, näistä tekniikan alan perustutkintoja on 16. Näiden osia tulisi voida toteuttaa tulevaisuudessa joustavammin yhdessä, jotta koulutusjärjestelmä pystyy vastaamaan teknisten toimialojen kehitykseen ja jotta voidaan parantaa koulutuksen saatavuutta ja saavutettavuutta maan eri osissa.

Toimenpiteet

- ✓ Tutkintojärjestelmää kehitettävä rohkeasti ja joustavammasiksi.
- ✓ Kehitetään monipuolisia ja tehokkaita perustutkintojen suorittamismahdollisuuksia aikuisille erityisesti, kun on tarpeen vaihtaa ammattia.
- ✓ Tekniikan aloille perustutkintojen joustavoittamiskokeilu.
- ✓ Turvataan koulutuksen järjestäjille riittävät mahdollisuudet ammatillisen koulutuksen tarjonnan ohjaamiseen työelämän tarpeiden mukaisesti esimerkiksi toiminnanohjauskokeilun tapaisesti.

Ammatillinen koulutus luo osallisuutta ja vahvistaa hyvinvointia

Ammatillisen koulutuksen avulla ehkäistään syrjäytymistä, vahvistetaan elämänhallinnallisia taitoja sekä luodaan mahdollisuuksia vaikuttaa omaan tulevaisuuteen sekä ympäröivään yhteiskuntaan. Oppivelvollisuuden laajentuminen on tehnyt näkyväksi, että osalla toisen asteen oppivelvollisista ei ole ainakaan väliaikaisesti riittävästi opiskelukuntoisuutta tai -valmiuksia toisen asteen tutkinnon suorittamiseen. Niin sanotun koulupudokkuuden ehkäisy on noussut keskeiseksi yhteiskunnalliseksi haasteeksi, sillä eriarvoistumisen negatiivinen kehitys näkyy muun muassa oppimisessa, harrastuneisuudessa, koulutuksessa ja työllistymisessä.

On tärkeää, että kunnat ja kuntayhtymät toimivat pääasiallisina ammatillisen koulutuksen järjestäjinä myös jatkossa, koska erityisesti oppivelvollisten koulutukseen liittyä merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä, joita voidaan antaa vain viranomaiselle.

Toimenpiteet

- ✓ Luodaan kuntouttavan opetuksen malli, jossa yhdistettäisiin hyvinvointialueiden palveluita, nuorten työpajatoiminnan sisältöjä ja valmennusta sekä ammatillista koulutusta. Kuntouttava opetus olisi matalan kynnyksen lisä TUV-koulutuksen ja erityisoppilaitosten tarjoamien palveluiden rinnalle.

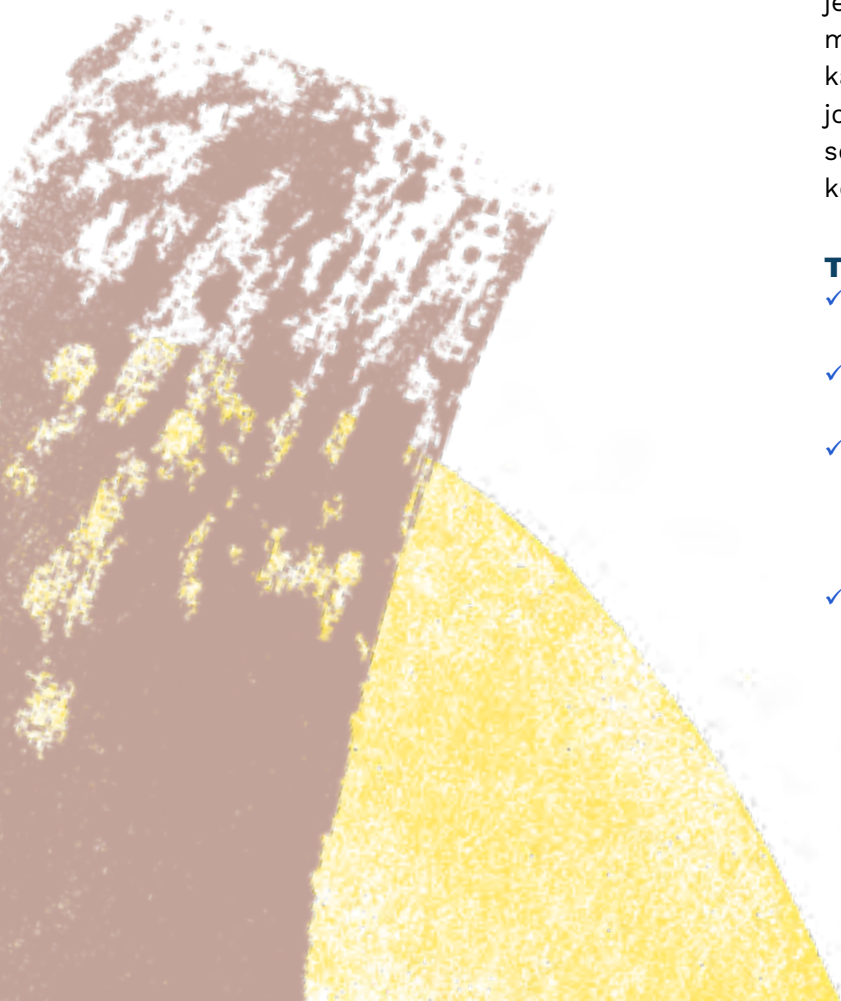
Väestön väheneminen haastaa koulutuksen järjestämistä sekä saavutettavuutta myös toisella asteella

Väestönmuutokset haastavat myös ammatillisen koulutuksen järjestämistä eri alueilla. Aikuisten koulutustarve kasvaa, mutta se ei kompensoi pieneneviä ikäluokkia. Pääkaupunkiseudulla ja joissakin suurimmissa kaupungeissa maahanmuutto kompensoi syntyvyyden laskua oppilasmäärissä, joka heijastuu hyvin vahvasti ammatilliseen koulutukseen, jossa joka kuudes on jo monikielinen.

Ammatillisen koulutuksen järjestäjiä on tällä hetkellä 133, joista 50 suurinta kouluttaa yli 90 % opiskelijavolyymista. Näistä lähes kaikki ovat kuntataustaisia. Jokaisen kunnan lakisääteinen velvollisuus on rahoittaa ammatillista koulutusta asukaskohtaisella rahoitusosuudella, joka on reilu puolet koko ammatillisen koulutuksen rahoituksesta. Kuntaperusteisella järjestelmällä parhaat kannusteet ohjata ammatillista koulutusta julkisen talouden kannalta kestävimällä tavalla, ja sitä on vahvistettava.

Toimenpiteet

- ✓ Nykyinen ylläpitäjäneutraalisuus tulee säilyttää jatkossakin.
- ✓ Ammatillisen koulutuksen tulee olla muiden kuntapalveluiden ohella paikallisen tason päätöksen teon piirissä, eikä sitä tule siirtää kokonaan valtion rahoittamaksi ja valtion ohjaamaksi korkeakoulujen tapaan.

- 
- ✓ Tehdä toisen asteen osalta tiiviimpää yhteistyötä ammatillisen ja lukiokoulutuksen välillä tilojen ja henkilöstön osalta, mahdollistaen myös joustavammin ristiin koulutusmuotojen opintojen suorittamisen.
 - ✓ Tarkastella ammatillisen koulutuksen järjestäjäverkkoa kriittisesti siten, että resursseja voidaan kohdentaa ensisijaisesti opetukseen ja koulutukseen kaikkialla Suomessa.

Koulutustasoa nostetaan ammatillisen koulutuksen avulla

Korkeakoulutettujen määrää Suomessa voidaan lisätä vain ammatillisen koulutuksen kautta. Lähes puolella ammattikorkeakouluopinnot aloittavista on taustalla ammatillinen koulutus. Nuorten aikuisten koulutustason nostamiseksi tarvittaisiin enemmän suoraan ammatillisesta korkeakouluhin jatkavia sekä vähemmän perusasteen varassa olevia. Ammatillisessa koulutuksessa rahoitusjärjestelmä ohjaa jatkossa tähän entistä vahvemmin, mutta tarvitaan myös korkeakoulujen taloudellisia kannustimia. Erityisesti tulee tehdä toimenpiteitä, joilla mahdollistetaan yhä useamman muunkielisen eteneminen ammatillisista opinnoista korkeakouluhin.

Toimenpiteet

- ✓ Kaikille alle 30-vuotiaille mahdollistetaan vähintään toisen asteen tutkinto.
- ✓ Väyläopintoihin tulee luoda yhdenmukaiset ja selkeät rakenteet.
- ✓ Ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen tulee vahvistaa ja kehittää yhdessä ammatillisen koulutuksen järjestäjien kanssa nykyistä monipuolisempia väyliä korkeakouluhin.
- ✓ Ammatti- ja erikoisammattitutkintojen rooli ja asema tunnustetaan ja tunnustetaan korkeakoulutuksen rinnalla osaamis- ja koulutustason nostossa.